

Burgerschap in Taal actief 5

Bij burgerschap in het basisonderwijs leren kinderen wat vrijheid en gelijkheid en de grenzen daarvan betekenen. Ze leren die waarden te respecteren en na te streven voor ieder lid van de maatschappij. Burgerschapsvorming heeft betrekking op kennis, inzicht, vaardigheden, attitudes en reflectie.

Kennis is nodig om inzicht te krijgen in democratische en sociale structuren en culturele achtergronden.

Vaardigheden zoals samenwerken, naar elkaar luisteren en oplossingen zoeken moeten aangeboden, geoefend en geëvalueerd worden.

Attitudes van persoonlijk leiderschap vragen veel van zelfkennis, zelfsturing en de intrinsieke motivatie om sociaal te willen handelen.

Reflectie is steeds nodig om te kijken welke rol jij speelt in het geheel en hoe je die rol kunt aanpassen.

Taal actief biedt een uitstekende context om deze kennis, vaardigheden, attitudes en reflectie op te bouwen. Daarmee sluit de nieuwe *Taal actief* aan bij de wettelijke opdracht voor scholen om aandacht te besteden aan burgerschap. Om je te ontwikkelen op gebied van burgerschap is taal namelijk cruciaal: taal om te begrijpen wat je om je heen leest en hoort. Taal om woorden te geven aan je gedachten en gevoelens. Taal om in gedachten en gesprekken je inzicht in de maatschappij te verdiepen en dat inzicht op een respectvolle manier te delen met anderen.

Taal actief integreert burgerschap door communicatie centraal te stellen. De communicatiethema's in *Taal actief* zijn universeel en eenvoudig te koppelen aan schoolbrede projecten of onderwerpen. De thema's zijn ieder leerjaar hetzelfde, waardoor de kinderen over de jaren heen groeien in deze communicatiedoelen. De communicatiethema's zijn letterlijk burgerschapsthema's:

Thema 1 – ik ontmoet: elkaar leren kennen

Thema 2 – ik ben: je uitdrukken

Thema 3 – ik denk: je mening vormen

Thema 4 – ik wil: overtuigen

Thema 5 – ik overleg: samen beslissen

Thema 6 – ik weet: informeren

Thema 7 – ik help: uitleggen

Thema 8 – ik verzin: verhalen bedenken

In de leerlijn rondom het communicatiedoel *samen beslissen* leren de kinderen bijvoorbeeld hoe je op respectvolle wijze en met oog voor de ander tot een beslissing komt. In de leerlijn *je mening vormen* leren de kinderen dat mensen verschillend over iets kunnen denken en dat je dat moet respecteren.

In de lessen schrijven, spreken en luisteren leren de kinderen hoe ze op een respectvolle manier met anderen kunnen communiceren: hoe spreek je een onbekende aan? Hoe geef je een compliment? Hoe ontvang je feedback? Hoe kun je iemand overtuigen op een inhoudelijke en respectvolle manier? Ook de filmpjes van de taalgasten dragen hieraan bij. Tips als: 'Blijf aardig, ook als je het niet met elkaar eens bent' en 'Vertel niet alleen zelf, maar toon ook belangstelling voor de ander' zorgen ervoor dat de kinderen sociale en maatschappelijke competenties ontwikkelen die ze helpen actief en betrokken deel te nemen aan de samenleving. Andere voorbeelden van maatschappelijke kwesties die aan de orde komen, zijn een woordenschattekst waarin de kinderen kennismaken met de gemeenteraad en de kinderraad, het oplossen van een conflict in een gesprek met een mediator en het voeren van een debat over een maatschappelijke kwestie.

Daarnaast leren de kinderen in de lessen taal verkennen meer over andere talen. Zo leren ze bijvoorbeeld dat er ook beeldtaal is, en dat in andere talen andere taalconventies kunnen gelden. Dit draagt bij aan kennis over en respect voor andere culturen. In elk leerjaar in thema 4 en thema 7 zijn er in de lessen taal verkennen doelen voor meertaligheid opgenomen.

Ook illustraties, teksten, peerfilmpjes en de taalgastselectie laten een grote variëteit zien aan mensen, met een grote diversiteit aan talen, culturen, gezinssamenstellingen en identiteiten.

De werkvormen in *Taal actief* zijn gericht op de ontwikkeling van kritisch en onafhankelijk

denken en respectvolle omgang. Bij zowel de lessen tekstbegrip als tijdens het schrijven of spreken bij communicatielessen en de lessen samenwerkend leren in week 4 staan meningvorming, uitwisseling, doorvragen en reflectie centraal.

Ook de taalonderzoeken van het Plusmateriaal gaan over burgerschapsthema's, zoals 'Hoe zet ik een campagne op?' en 'Hoe vorm je je mening?'.

Het SLO publiceert de nieuwe kerndoelen voor burgerschap halverwege 2025. Een uitgebreide analyse hoe *Taal actief* aansluit bij deze nieuwe kerndoelen burgerschap volgt uiteraard daarna.